

868. Ransta, Gryta sn.

Pl. 146.

Litteratur: B 1132, L 72, D 1: 131. J. Bureus, Fa 6 s. 123 n:r 69 C (Caspar Cohl), s. 220 n:r 268 (Rhezelius), Fa 5 n:r 143; J. Rhezelius, F12 n:r 82; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 254; UFT h. 1 (1871), s. 32, h. 5 (1876), s. 87, N. G. Stahre, Runstenarna i Gryta sn, 1938 (hs i ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (i F12); P. Törnewall och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 1132); Dybeck a. a.

Runstenen, som endast är ett fragment, står i skogsmark 275 m. NNV om Ransta, 5 m. SÖ om landsvägen Säva—Ölsta. Ristningsytan vetter åt norr.

Inskriften finnes upptagen i Bureus' samlingar, efter uppteckningar av Caspar Cohl och Rhezelius. Caspar Cohl uppger som plats: »Wedh Ranstadh i Gryte Sockn», Rhezelius: »Widh

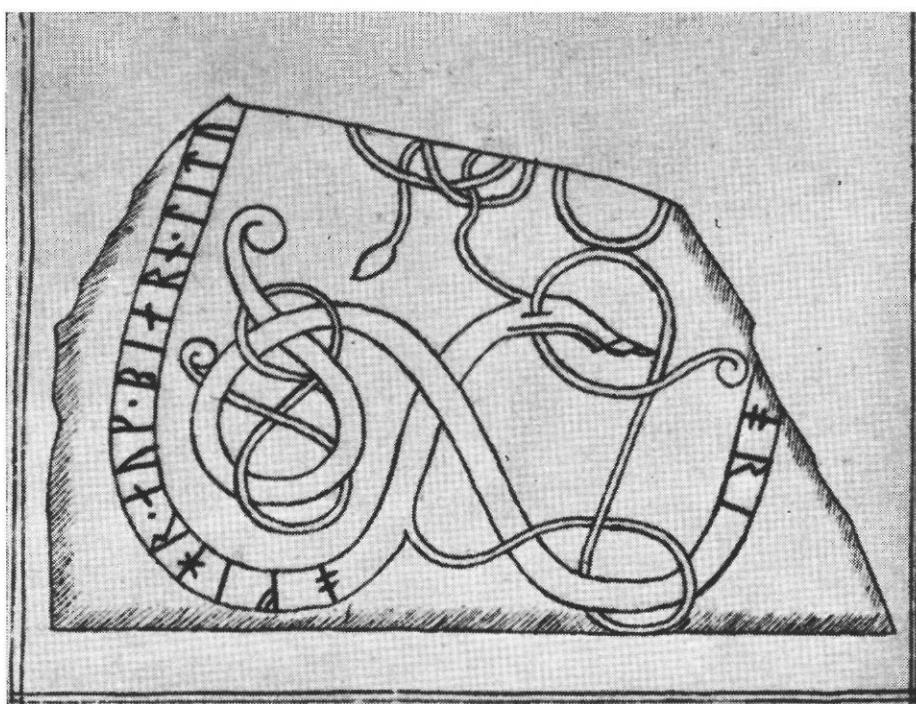

Fig. 357. U 868. Ransta, Gryta sn. Efter teckning av Rhezelius.

Raanstadh.» På ett löst blad i Bureus' anteckningsbok (Fa 6): »I Ranstadha gärde i Gryta sokn, ligger.» Fa 5: »Ranstad.» — *Ransakningarna* (1677): »Ranstad widh byen en Runsteen.» — Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Ranstad i Gryta sochn» (B 1132: »Ramsta i Gryta Sockn», L 72: »Ramstad»). — Dybeck: »Runstensstycket ligger å en tomtbacke nordvest från Ranstad, invid den ofvan nämnde sockenvägen [mellan Säva och Ölsta] ... Det felande är förgäfves sökt.» Samma uppgifter lämnas i *UFT* h. 1 (1871). I beskrivningen (1865) till Geologiska kartbladet »Sigtuna» meddelas, att en runsten finnes liggande »vid foten af en höjd invid och N.W. om Ransta, komministergården». På kartbladet är platsen tydligt utmärkt på östra sidan om vägen Säva—Ölsta, ungefär på stenens nuvarande plats. Ett par bautastenar ha funnits i närheten. Enligt uppgifter, som Stahre (1938) erhållit i Ransta, skulle emellertid stenen tidigare ha legat i gärdet på västra sidan om vägen men 1915 eller 1916 blivit flyttad till andra sidan och rest mot ett stenröse. År 1946 blev den här rest på ett mera betryggande sätt genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Rödgrå gnejsgranit. Höjd 1,20 m., bredd (upptill vid brottytan) 1,10 m. Stenen är stympad. Övre delen saknades redan på Bureus' tid och har icke heller i senare tid kunnat återfinnas, trots gjorda efterspaningar. Stenens ursprungliga plats kan tyvärr icke exakt fastställas. Och det

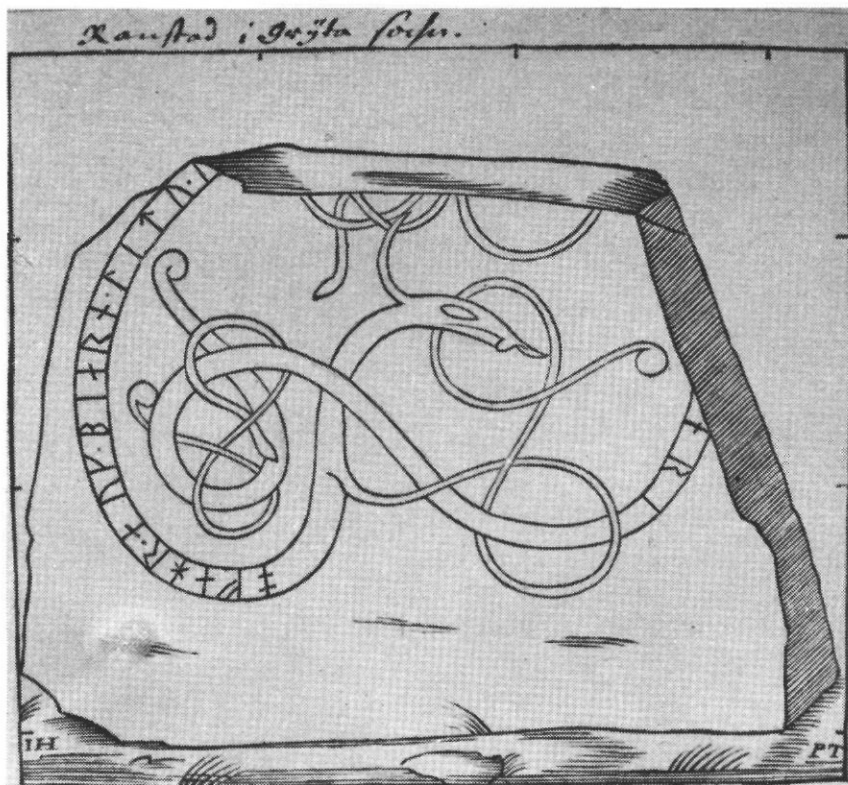

Fig. 358. U 868. Ransta, Gryta sn. Efter B 1132.

är ju möjligt, att överstycket bortförts därifrån och förstörts. Mer än halva inskriften har härigenom gått förlorad. Ristningsytan är hård och någorlunda jämn. Ristningen är tämligen grunt huggen, men jämnt och säkert. Den är överallt tillräckligt tydlig.

Inskrift:

ofahr · auk · biarn · litu · - · . . . ori

5 10 15 20

Ofæigr ok Biörn letu . . .

»Ofeg och Björn läto . . .»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. 4 **h** är tämligen svag men ingen tvekan kan råda om läsningen. Bst i 14 **l** är också svagt skönjbar. 19 **o** säkert; icke **a**. 21 **i**: ingen bst finnes. Läsningen 19—21 **ori** är säker. Intet sk efter 21 **i**.

Caspar Cohl (F a 6): 1—5 **fapr**, 19—21 **or**, — Rhezelius (F 1 2): 1—5 **ofihr** (F a 6: **ofahr**), 19—21 **ori**. — Hadorph och Törnewall (B 1132): 1—5 **ofahr**, 19—21 **nri** (L 72: **ari**). — Dybeck: 1—5 **ofahr**, 19—21 **ari**.

Om namnet *Ofæigr* se U 2. — Av de tre runor, som avsluta inskriften, är det tyvärr omöjligt att ge något förslag till tolkning.

Ristningen är utförd med obestriddig schwung. Dock röjer ornamentiken vissa degenerationsdrag. Framfoten på rundjuret är ersatt av en långt utdragen, i åttformiga spiraler upplagd slinga. Också nacktofsen har tydligen varit långt utdragen. Av rundjurets öga kan intet spår upptäckas; det har knappast varit ristat. Ur ornamentikens synpunkt är ristningen intressant, och man måste beklaga, att den har blivit så ofullständigt bevarad.